

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Beschermd gezicht: Woonerf met drive-inwoningen

Aanwijzingsbesluit:

Plaatselijke aanduiding

Adres: Gruttersdreef 514-534, 701-714 / Malrove 64-82 / Salomonszegel 54-62, 129-139

Postcode: 7328 DV / 7328 DW / 7328 DZ

Plaats: Apeldoorn

Wijk: De Maten en Zevenhuizen

Kadastrale gegevens

Gemeente: Apeldoorn

Sectie: AC, perceelnummers: 649 t/m 656, 658 t/m 669, 671 t/m 683, 8462, 10460

Sectie Z, perceelnummers: 3289 / 3309, 4386

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Redengevende omschrijving

Basisgegevens

Omschrijving: Woonerf met drive-inwoningen

Oorspronkelijke functie: Woningen

Huidige functie: Woningen

Ontwerp en bouwjaar: 1971-1973/1974

Ontwerper: Architecten- en Ingenieursbureau Roebbers en Klein Douwel

Thema jong erfgoed

In de Apeldoornse wijken

Geschiedenis van het object

De wijken Zevenhuizen en de Maten stonden als uitbreidingslocaties vanaf 1960 op de kaart. Zevenhuizen is in opzet en architectuur nog te typeren als een echte jaren zestig wijk. De planvorming voor de wijk De Maten dateert ook grotendeels uit de jaren zestig, maar in de uitwerking is het met de hiërarchische, fijnmazige en op de menselijke maat gebaseerde opzet een representatief voorbeeld van de Nederlandse stedenbouwkunde in de jaren zeventig.

De wijk Zevenhuizen was de eerstvolgende uitbreidingswijk na de totstandkoming van Kerschoten. Vanaf 1962 werd gewerkt aan een uitbreidingsplan voor het gebied ten noordoosten van het oude buurtschap Zevenhuizen tot aan de huidige Anklaarseweg. De wijk werd ontworpen volgens het principe van de functionalistische stedenbouw: een groene wijk met strikte scheiding in functies en een herhaling van identieke woongebied met dezelfde woontypes en ook veel hoogbouw. De buurt Sluisoord in deze wijk is grotendeels projectmatig gebouwd en dateert uit de jaren zeventig. Het bebouwingsbeeld van Sluisoord wordt vooral bepaald door (open) blokverkeveling met twee bouwlagen en een kap en een grote hoeveelheid seniorenwoningen. Langs de vooroorlogse structuren, zoals de Sleutelbloemstraat, de Hoornbloem, de Teunisbloem, de Boterbloem en de Zilverschoon, bevindt zich vooroorlogse lintbebouwing, aangevuld met nieuwbouw uit de jaren zeventig. Op de hoek van de Sleutelbloemstraat en de Laan van Zevenhuizen staat een vooroorlogse boerderij. Aan de Vuurbloem, de Meibloem, de Ijsbloem, de Schermbloem en de Helmbloem staat bebouwing van twee bouwlagen met zowel kappen als platte daken, die uit de jaren tachtig dateert.

Woonwijk De Maten is een voorbeeldig product van de stedenbouwkundige opvattingen in de jaren zeventig. De wijk kenmerkt zich door kleinschaligheid en onregelmatigheid. Dit type wordt aangeduid als 'bloemkoolwijk', omdat de plattegrond lijkt op een doorgesneden bloemkool. Een wijk met een fijnmazig vertakkend stelsel van doodlopende straten en woonerven. De stedenbouwkundige opzet van De Maten met een aantal buurten rond een centraal gelegen groene zone was begin jaren zestig al bedacht en werd in 1970 uitgewerkt door Klaas Liesker en Willem de Stigter van de Stedenbouwkundige Dienst voor de Oost-Veluwe. De 9.000 woningen werden geprojecteerd in verschillende woonbuurten, die als een lus rond het centraal gelegen Matenpark

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

aaneen zijn geregen. Elke buurt heeft een eigen bebouwingsbeeld dat voor differentiatie van het woonmilieu in de wijk én voor een onderlinge samenhang in de buurt zorgt.

De verschillende buurten werden opzettelijk niet in een keer volgebouwd, om een eentonig en tijdgebonden karakter van het bebouwingsbeeld te voorkomen. De buurt Matendreef werd als eerste aangelegd en bestaat uit verschillende complexen zoals de woningen op het verhoogde woondek aan de Eekschillersdreef en de binnen het programma Experimentele Woningbouw gerealiseerde 'versprongen woningen' aan de Gruttersdreef en Rietdekkersdreef. Als onderdeel van het complex met de 'versprongen woningen' zijn langs de groenzone bij het Apeldoorns Kanaal enkele blokken met 'versprongen' drive-in-woningen gebouwd.

Door het sterk toenemend autobezit werd de drive-inwoning in de jaren zestig van de vorige eeuw een populair woningtype. Verspreid over de nieuwe uitbreidingswijken in Apeldoorn zijn talloze drive-inwoningen gebouwd. De Apeldoornse bouw- en aannemingsmaatschappij ABAM gaf in 1971 opdracht voor de bouw van 35 drive-inwoningen aansluitend bij het complex van de 'versprongen woningen', op een terrein langs de groenzone bij het kanaal. De woningen aan de Matendreef in de wijk De Maten zijn in 1973 gebouwd. De woningen in woonbuurt Sluisoord in de wijk Zevenhuizen zijn exact dezelfde drive-inwoningen als in Matendreef. Deze woningen werden in 1974 gebouwd.

De drive-inwoningen zijn ontworpen door Architecten- en Ingenieursbureau Roebbers en Klein Douwel uit Raalte. Het bureau is vooral bekend door de restauraties in Overijssel die het in de jaren zeventig en tachtig uitvoerde. In Deventer waren dat de restauraties van een koopmanshuis en de Broederenkerk, beide daterend uit de veertiende eeuw; in Zwolle het Cele-complex (de middeleeuwse fraterhuizen); in Bathmen de negentiende-eeuwse kerk met middeleeuwse toren; en de achttiende-eeuwse buitenplaat Het Onstein in het Gelderse Vorden.

Er zijn weinig nieuwbouwprojecten bekend van Roebbers en Klein Douwel. In 1979 ontwierp het bureau het bibliotheekdepot van de protestantse Theologische Universiteit in Kampen en in 1980 een gemeentehuis in Westzaan. Opvallende gelijkenis met de drive-inwoningen in Apeldoorn vertoont het Pauluscentrum in Hoevelaken. Het bureau ontwierp deze rooms-katholieke kerk in 1975, enkele jaren na het ontwerp voor de drive-inwoningen.

Omschrijving van het object

Ruimtelijke context

De drive-inwoningen aan de rand van de buurt Matendreef bevinden zich tussen het complex met de 'versprongen woningen' en de groenzone langs het Apeldoorns Kanaal. De 35 woningen zijn verdeeld over vijf woonblokken. Elk blok bestaat uit zeven woningen. De woonblokken sluiten qua verkavelingswijze, namelijk strokenbouw, aan bij de 'versprongen woningen'. De twee buitenste blokken hebben een noord-zuidoriëntatie. De drie blokken daartussen hebben een oost-westoriëntatie. Elk woonblok heeft een verspringing. Bij de noord-zuid georiënteerde blokken zit de verspringing tussen de tweede en derde woning. Bij de oost-west georiënteerde blokken tussen de derde en vierde woning.

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

De 22 drive-inwoningen in de buurt Sluisoord zijn verdeeld over drie woonblokken, waarbij twee evenwijdig aan de doorgaande weg Zilverschoon en het middelste blok haaks daarop. Ook hier verspringen de blokken tussen de tweede en derde woning.

Hoofdvorm

Alle woningen zijn identiek. Ze hebben een rechthoekige plattegrond met twee beuken van ongelijke breedte. De woningen hebben een begane grond en twee verdiepingen. In doorsnede hebben de woningen een driehoekige vorm met een vierkante opbouw. De zijgevels lopen schuin af tot bijna op het maaiveld en lopen door in erfscheidingen. Op de begane grond fungeren de schuine muren als tuinmuur en geven de woningen meer privacy. De eerste verdiepingen hebben aan de voor- en achterzijde dakschilden. De vierkante tweede verdieping heeft een plat dak.

De inpandige garage bevindt zich aan de voorzijde van de woning, in de smalle beuk onder het schuine dak. Naast de garage, in de brede beuk, bevindt zich de entree naar de woning. Ten opzichte van de garage is dit volume iets teruggezet. Op dit volume bevindt zich het balkon van de verdieping. Het dakschild wordt hier dus onderbroken.

De gevels aan straatzijde zijn geslotener van aard dan de gevels aan tuinzijde. De gemetselde borstweringen garagedeuren dragen bij aan het meer gesloten karakter van de voorgevels. De tuinzijde heeft op de begane grond over de volledige breedte glaspuien.

Detailering

Het metselwerk bestaat uit grijze betonstenen in halfsteensverband. De tuinmuren worden beëindigd door een rollaag. Ter plekke van de overgang tussen de gevel van de garage naar de tuinmuur is een zeer smalle sparing gemaakt die louter decoratief is.

De puien op de verdiepingen bestaan uit ondoorzichtige platen en kozijnen met vensterglas. De puien hebben een ritmische indeling van smalle en brede platen en ramen. Deze subtiele geleiding wordt versterkt door verticale en horizontale stijlen.

Het houtwerk van de balkonhekken en de beplating van de puien zijn gebeitst in een intens donkerbruine kleur. De dakschilden zijn gedekt met donkergrijze betonpannen.

Waardering van het object

Cultuurhistorische waarde

De drive-inwoningen hebben cultuurhistorische waarde als onderdeel van de uitbreidingswijk De Maten en Sluisoord/Zevenhuizen. De typologie van de drive-inwoning is kenmerkend voor de jaren zestig en zeventig. Deze luxere woningen met inpandige garage dragen bij aan een belangrijke doelstelling van de nieuwe uitbreidingswijk, namelijk een gedifferentieerd woonmilieu met gevarieerd bebouwingsbeeld. Uit het ontwerp van de drive-inwoningen spreekt de aandacht voor de overgang tussen het privégebied van de woning en de openbare ruimte, wat kenmerkend is voor Forumarchitectuur.

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Historisch-ruimtelijke of stedenbouwkundige waarde

De drive-inwoningen in De Maten hebben stedenbouwkundige waarde door hun aansluiting bij de 'versprongen woningen' en als onderdeel van de randbebouwing langs de groenzone bij het Apeldoorns Kanaal. Door de verspringende verkaveling sluiten de woonblokken goed aan bij het naburige complex met de 'versprongen woningen'. In zowel de Maten als Zevenhuizen hebben de drive-inwoningen een goed vormgegeven aansluiting op de openbare ruimte. De schuin naar het maaiveld aflopende muren en erfafscheidingen als integraal onderdeel van de woning vormen een geleidelijke overgang tussen de openbare ruimte en het privéterrein. Door het markant en herkenbaar silhouet hebben de woningen een hoge beeldbepalende kwaliteit.

Situationele waarde

De drive-inwoningen in de Maten hebben situationele waarde als onderdeel van de grootschalige woonwijk de Maten die is opgezet als bloemkoolwijk waarin elke woonbuurt een eigen identiteit heeft en tegelijkertijd grote samenhang toont met de andere woonbuurten. Daarnaast maken de drive-inwoningen deel uit van de randbebouwing langs de groenzone bij het Apeldoorns Kanaal waar meerdere complexen met drive-inwoningen zijn gebouwd. In Sluisoord maken de drive-inwoningen ook deel uit van de randbebouwing langs de Zilverschoon en geven de buurt een gevarieerd beeld.

Onderdelen met indifferente waarde

Uitbouwen die het markante silhouet verstoren.

Tegen de garage geplaatste carports.

De niet-oorspronkelijke puien op de verdiepingen (omdat de ritmische geleding ontbreekt).

DE OBJECTEN, BESTAANDE UIT EEN 35 DRIVE-INWONINGEN MET GEMETSELDE ERFSCHIEDINGEN IN DE MATEN EN 22 DRIVE-INWONINGEN IN ZEVENHUIZEN, ZIJN OP BASIS VAN BOVEN OMSCHREVEN WAARDEN BESCHERMENSWAARDIG ALS BESCHERMDE GEZICHTEN IN DE GEMEENTE APELDOORN

Verantwoording

De interieurs van de woningen zijn niet geschouwd.

Bronnen

CODA Archief Bouwvergunningen

Stoa/W. Boerefijn, J. de Jong, *Cultuurhistorische Analyse De Maten*, Ede 2006/Apeldoorn 2013

'Woningen te Apeldoorn', in: *Bouw* (1974) nr. 49, pp. 1093-1094

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Beeldmateriaal

CODA Archief Beeldbank en Bouwvergunningen

Evelien van Es/Lara Voerman

Opsteller

Evelien van Es architectuurhistoricus, Rotterdam / Lara Voerman architectuurhistoricus, Rotterdam

(februari 2023)

Aanvulling gemeente Apeldoorn (mei 2024).

CONCEPT

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Contourenkaart

Op de kaart worden aangegeven de contour van de beschermde bebouwing (rood) op niveau van het maaiveld en de contour ter identificatie van het kadastrale perceel (zwart).

Situatie De Maten februari 2023

**SALOMONSZEGEL 54 - 62, 129 - 139
MALROVE 64 - 82**

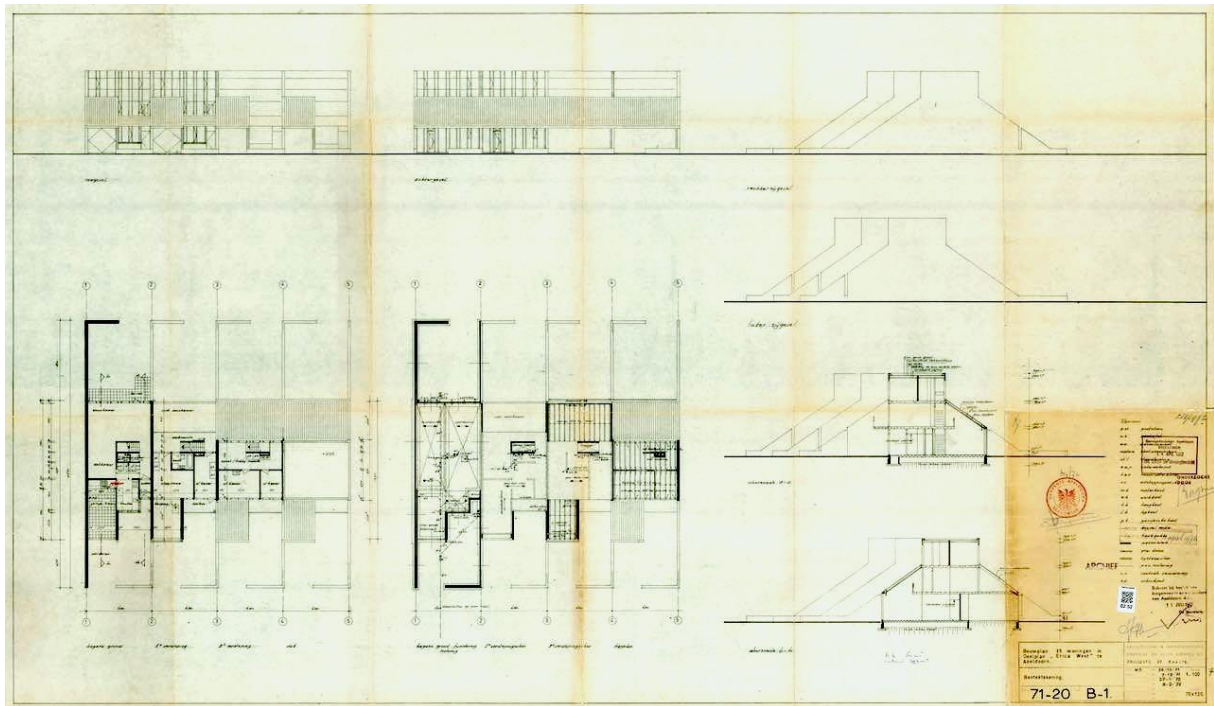
Beeldmateriaal

Situatietekening De Maten

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Plattegronden en gevels woningen De Maten

De woningen in de Maten kort na het gereedkomen van de bouw, 1973

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Aan de rand van de buurt Matendreef met de groenzone langs het kanaal op de achtergrond (foto via funda)

Markant silhouet (De Maten)

GEMEENTE APELDOORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Straatzijde (De Maten)

Tuinzijde (Sluisoord)

Straatzijde (Sluisoord)

Verklarende woordenlijst

Beuk – heeft betrekking op de ruimtelijke indeling van een gebouw en is de ruimte tussen de voor- en achtergevel die in de lengte wordt begrensd door een muur.

Bloemkoolwijk - wijk met een plattegrond die doet denken aan een doorgesneden bloemkool, een structuur die vanaf de wijkontsluiting steeds fijnmaziger wordt en eindigt in talloze woonerven.

Dakschild - een vlak van een dak waarop de dakbedekking is aangebracht; een dak bestaat meestal uit meerdere dakschilden.

Experimentele Woningbouw – door de rijksoverheid gesubsidieerd programma ter stimulering van vernieuwing op het gebied van volkshuisvesting en stadsvernieuwing in de periode 1968-1980.

Forumarchitectuur – kleinschalige architectuur met een herbergzaam karakter die de ontmoeting tussen mensen moet stimuleren.

Geleding – ritmische articulatie van de gevel, horizontaal en/of verticaal, door bijvoorbeeld banden, lijsten, pilasters, lisenen, risalieten, enzovoort.

Halfsteensverband – metselverband waarbij de strekken (lange zijde van de baksteen) per laag steeds een kop (korte zijde van de baksteen) verspringen.

Kopgevel – de (veelal korte) zijgevel van een langgerekt gebouw of huizenrij.

Rollaag – reeks van gemetselde bakstenen op hun kant bijvoorbeeld als afdekking van een venster of een muur.

Stijl – balk of dikke lat.

GEMEENTE APeldoORN

Gruttersdreef 514-534, 701-714, Malrove 64-82, Salomonszegel 54-62, 129-139 Apeldoorn

Strokenbouw – verkavelingsmodel waarbij de bebouwing in evenwijdig lopende blokken achter elkaar zijn geplaatst.

CONCEPT